

Předplácí se
 Pro Prahu: celoročně 5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr., čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
 Pro venkov: celoročně 5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl. 80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40 kr.
 Jednotlivá čísla prodávají se po 12 kr., jednotlivé přílohy hud. po 50 kr.
 Za inseráty se platí pouze 2 kr. za řádek drobného písma.

DALIBOR.

Časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěvákých spolků českoslov., zároveň pak organ „Maticе hudební“ s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:
Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:
Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

7. listop.	1811	nar. K. Jar. Erben, o národní píseň českon velezasloužilý badatel a spisovatel — v Miletíně.
" "	1859	† K. Reissiger, operní sklad. a kap. — v Drážďanech.
8. "	1840	I. koncert ruského houslisty a sklad. ruské hymny Alex. Lvova — v Lipsku.
" "	1873	† P. J. M. Martinovský, o národní píseň českon velezasloužilý sklad. — v Praze (v klášteře Strahovském).
9. "	1729	† J. Lefèvre, znam. virtuos na klarinetu — v Paříži.
10. "	1848	nar. Al. Pařízek, sklad. — v Praze.
11. "	1842	vystoupil v Praze ve veřejném koncertu slovnutný houslista Ferd. Laub co 9letý hoch.
12. "	1774	† Jan Bedř. Agricola, spis. hud. a sklad. — v Berlíně.
" "	1859	† Fr. Barta, sklad. — v Praze.
13. "	1824	I. koncert H. Mošelesa — v Berlíně.
14. "	1778	nar. Jan Nep. Hummel, pian. a sklad. — v Břetislavi.
" "	1820	I. provoz. Meyerbeerovy zpěv. „Margherita d' Anjou“ — v Miláně.
" "	1873	I. provoz. Heroldovy zpěv. „Souboj“ na českém jevišti — v Praze.

Smetanova vlastenecká zpěvohra „Libuše.“

(Pokračování.)

Velkolepě koncipovaná a tonem vznešeného dithyrambu provanutá předehra ku vlastenecké zpěvohře „Libuše“ od Smetany jest známa obecnstvu pražskému z koncertů „filharmonických“ a mimo to i posledně ze „slavnostní hudební akademie“ na oslavu pětadvacitiletého trvání akademického čtenářského spolku uspořádané. Účinek její na obecnstvo byl vždy neodolatelně úchvatný.

Celá předehra jest v mistrném provedení technickém zbudována na charakteristických motivech obou hlavních osob zpěvohry: na motivech „Libuše“

a „Přemysla.“ (Viz níže uvedené doklady notové A a K).

Kdo by ve stavbě přede hry sledovati chtěl formy staré „ouvertury“, nevalně by pochopil; měl skladatel hlavně na mysli psychologický proces, jenž odehrál se postupem děje v srdcích obou hlavních osob zpěvohry; a podobné hudební líčení proměn vniterních, citových nedá se směstnati v úzký rámeček, v Prokrustovo lože ouvertury, nýbrž zde ku pomoci se vzítí musí volné formy moderní „fantazie orkestrální“, jež spadá v kategorii tak zvané „symfonické básně.“ Expositiv obou zmíněných motivů, jich charakteristickým, hudebně velmi intresantním provedením a jich konečným sloučením, kde oba motivy současně u vítězném jasotu celého orchestru se v jednu duši pojí, tímto tedy jaksi hudebně naznačeným „obsahem“ celého děje uhodil skladatel na pravou strunu; neboť vzbudil touto hudební kresbou ještě před vyhrnutím opony v posluchači onen stupeň určité nálady, kterou zpěvohra ta po celý večer nutně vyžaduje.

Ku předu již podotýkáme, že s hlavním jádrem přede hry se opět setkáme v třetím jednání ve scéně, kde „Přemysl“ v slavnostním průvodu se blíží k Vyšehradským branám, tedy v okamžiku z celé opery nejskvělejším, nejdůležitějším; ostatně objevují se oba zmíněné motivy knížecích snoubencův nejen tam, kde tito činně vystupují, nýbrž i v oněch momentech, kde zmínka se o nich činí.

Z toho možno posouditi, jak organicky souvisí přede hra s celou zpěvohrou a jak důležité místo jest jí vykázáno v čele operní stavby, k níž tvoří v pravdě skvostný a celku přiměřený portal.

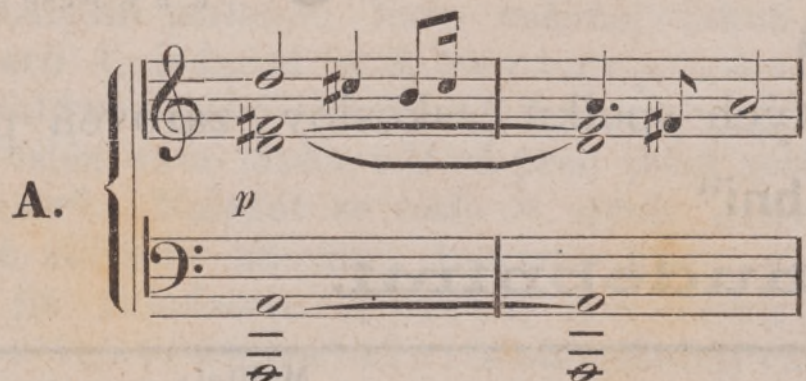
První scéna zpěvohry uvádí nás v knížecí síň Vyšehradskou v onom okamžiku, kde „Libuše“ se svými oběma družkami, „Radmilou“ a „Krasavou“, se strojí „do sboru hlav k svatému soudu dle otcův práv.“ „Radmila“ děkuje kněžně za to, že vyslyševši prosby její, zavolala kmety, by urovnali

Jen frankované listy přijímají se.
 Rukopisy redakci zasláné nevracejí se.

Předplatné přijímá administrace v č. 147-I. (Karlova ulice).

Dopisy týkající se redakce buďtež zaslány frankop.dru Ludevítovi Procházce do č. 9 v Ječné ulici.

spor mezi jejími oběma bratry „Chrudošem“ a „Štáhlavem.“ „Krasava“ již zde se nám slovy „pro sebe“ mluvenými prozradí co příčina a původ sváru bratrského, tak že již v první této scéně osnova děje před zraky obecnstva v průhledných tazích vystupuje. Hudební tvary všude k slovům deklamovaným těsně přiléhají; tak na př. tu poprvé v opeře ozve se nám motiv Libušin (A, jež ovšem známe z předešlé) při oslovení „Radmily“, počínající slovy: „Věštkyně budoucnosti!“

a přechází při slovech Libušiných, jimiž projevuje tato naději na opětný smír za pomoci věkožizných bohův v ladné, plynulé formy hudební,

B.

jež Smetana ve svých skladbách považuje za stereotypně české a jež slouží mu za stálou průvodní figuru hudební všude tam, kde mluví se o požehnané zemi české.

Tak i zde, kde „Libuše“ slovy: „Bohové věční tam nad oblaky, v milosti shlížejte na tuto zem,

ku svornosti ji veďte a t. d.“ za znik a zdar vlastní své se modlí, hraje naznačený motiv B hlavní úlohu v celém orchestru, zaznívaje v rozličných nástrojích buď mohutněji či lahodněji, tam s celou silou povahy vroucí, zde opět co jemný vánku dech, zkrátka v takých nuancích a modulacích, jak toho smysl slova zpívaného vyžaduje a připouští. Se vši mohutností vystupuje zejména tam, kde i obě zmíněné děvy prosby své spojí s Libušinými v tercetu formy imitační, jež náhle přetrhne zvuk rohu, stálý to signal, provázející scénu soudní.

Jest to nezměněný tvar druhého taktu z motivu Libušina A. Úzká tato příbuznost obou motivů: „Libušina“ i „soudního“ jest s důmyslem nevšedním pro spracování hudební vyvolena. Libuše zvolna odchází ku soudu mezi tím co v rytmu pochodovém zaznívá orchestrem její motiv.

„Krasava“ v myšlénkách pohřížena zůstane; bojít se pohledu uražené lásky. „Jej nelze mi zřít, před jeho tváří bych nemohla dlít“ — praví v bolestném pohnutí. Kdo jest předmětem myšlének těchto, o tom poučuje nás orchestr, jenž k těmto slovům záhadným intonuje motiv, jímž průběhem celé skladby v rozličně stupňovaných tvarech jest charakterizována postava mužně vzdorného „Chrudoše:“

„Radmila“, jež byla kněžnu doprovodila, družku svou postrádajíc, rychle se vrací a vyslovuje svůj obdiv nad tím, že váhá Krasava k soudu jíti co průvodkyně kněžnina. Tato u zdrcujícím vědomí viny své žaluje v mlhových, zimničně rozechvělých obrazech na sebe a svou nerozvážlivost a když ji družka vybízí ku jasnějšímu se vyslovení, ku důvěr-

FEUILLETON.

Hudební sluch.

(Dokončení).

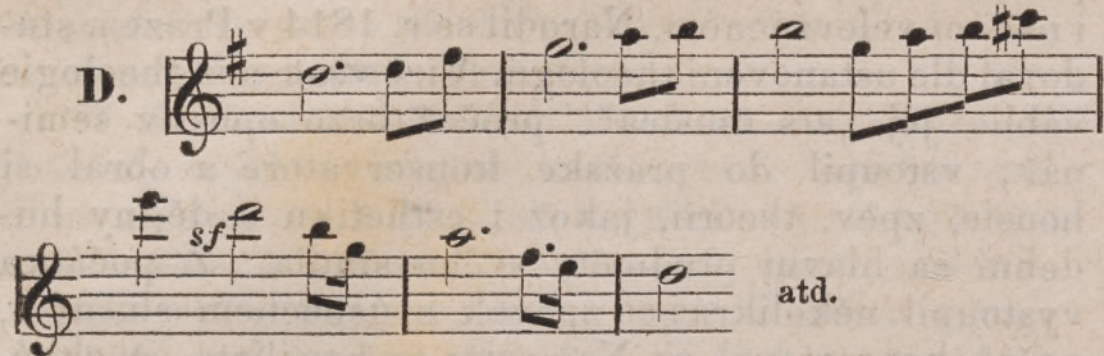
Ucho hudební doby minulé často slyšelo v hudbě věci, které my nyní slyšeti nemůžeme — výjevy a myšlénky zcela abstraktní. Jest to zásadou doby nové, že hudbou dá se jenom základní naladění vyznačiti, nikoliv jasné, určité obrazy, a kde k nim přistoupiti chceme, musí nastoupiti slovo k výpomoci hudba programní.

Tato jest zcela jiného rázu nežli t. z. tonomalba. Příklady to objasní. Jan Jak. Froberger (nar. 1635, † 1701), naznačil veškeré nebezpečí, jež ho potkalo při převážení přes Rýn — v tanci „Allemande“. Ucho tehdejší snad tomu dobře rozumělo, nyní ucho neslyší v skladbě té nic podobného. Buxtehude líčil přirozenost planet v sedmi klavírních suitách, jak to tehdejší ucho pochopilo, o tom my nemáme ani ponětí.

I hudba taneční neušla proměnám. Ani dokladů nebylo by potřebí a mohli bychom již a priori souditi, jakou hudba taneční byla. Zajisté že pohodlnější a zdouhavější. Nynějšímu pojmu o tanci jest slovo zdouhavá taneční hudba téměř samo v sobě protivou. Co jindy páry k veselým rejům rozjařovalo, co jim, jak se říká, v nohy vjelo, to by se nyní mohlo prodávati v lékárnách na místě opia a morfia pro spaní. Majestátní sarabanda, slavné „Entrée“, „Loure“, „Chaconna“, pastýřská musette a j. jsou přímou protivou k vířivému valčíku, bouřlivému kvapíku a šílenému kankánu. V opeře mohl tragický hrdina jindy směle tančiti sarabandu, ano i v chorálech církevních slyšelo tehdejší ucho hudbu taneční.*)

*) Matheson udělal r. 1739 z chorálu: „Wenn wir in höchsten Nöthen sind“ pěkný menuet, z chorálu: „Wie schön leuchtet uns der Morgenstern“ gavottu, z „Herr Jesu Christ“ sarabandu a p. asi tím způsobem, jako my nyní děláme polky, čtverylky z arií operních.

nější sdílnosti, utiší se poznenáhla a odhodlá se ku vyjevení svého tajemství, však nikoli v uzavřených těchto prostorách, „mezi stěnami tmavého hrobu“, nýbrž až pod nebem širým, „kde je volný větru let, kde se modrý klene svět.“ Tato touha po konečném ulevení bolem stíženého srdce ilustrována jest melodií plnou něžné lahody:

kteřou končí úvodní tento obraz, v němž popráno nám bylo nahlédnouti v srdce hlavních postav divčích, z nichž vedle „Libuše“ hlavně „Krasava“ co příčina sváru bratrského v následující scéně před soudem Libušiným k rozhodnutí položeného plnou naši pozornost poutá,

(Pokračování.)

Z ciziny a Rakouska.

** Ředitelstvo komické opery ve Vídni engážovalo zpěvačku V. Bogdani-ovou (komtessu z Klečovských), která s velkým úspěchem co „Rosina“ v „Lazebníku“ byla debutovala. K témuž ústavu vrátil se i zpěvák Erl, jenž byl již před uzavřením komické opery vydatným jejím členem a po „krachu“ engážován byl ve Štuttgartě.

** Koncerty konservatoře v Paříži započnou dnem 22. listopadu.

** Hanuš z Bülovů odebral se do Londýna, kdež bude spoluúčinkovati v koncertech v paláci křišťalovém.

U mnohých spisovatelů z prvního desetiletí předešlého století nachází se poznámka, že se hudební vkus najednou změnil, před tím že se největšího účinku dosáhlo rychlými tempy a pohyblivými rytmy, nyní že jest zdlouhavá, těžkopádná hudba na denním pořádku. Naladění 17. století bylo tedy mnohem nappnutější, nežli naladění století 18. a proč? Zajisté že válka třicetiletá se svými konsekvencemi a následky má v tom vlivu ne nepatrného. V století 18. se duch ustálil, dámy si hrály s pudrováním vlasů, páni s pěkným copánkem a více starostí jednotlivce neměl, nechť se dělo cokoliv, až tomu opět revoluce francouzská resp. světová přítrž učinila a od té doby máme opět rychlejší a ráznější tempa a rytmy. V 17. století užívalo se 12/8 taktu v hudbě taneční, v století 18. bylo tohoto taktu užíváno při měkkém, roztouženém adagiu. Ucho století předešlého si velmi rádo zahrávalo s velmi subtilními rytmy, bylo pro rytmiku mnohem vytríbenější než nyní. Jindy každý rozeznal menuet od „gavotty“ neb „bourée“, které jsou na oko

** *Impressario Ullmann* hodlá i letos podniknouti cestu uměleckou po Francii. Získal znameitého pianistu F. Planté-ho, zpěváka Diaze de Soria, dále umělce Alarda, Léonarda, Sivorih-ho, Franchommea, kontrabasistu de Bailly-ho, Maase a zpěvačku Marimonovu.

** Ředitel komické opery ve Vídni, podnikavý Hasemann, byl nedávno v Paříži, kdež ku šesti pohoštinským hrám na komické opeře vyzval Pavlínu Luccovou a slovutnou Pattiovou. Luccová zpívá tam bude u prostřed měsíce listopadu a Patti v březnu a v dubnu budoucího roku. S touto poslední vystoupí tamtéž zároveň tenorista Capoul od opery pařížské.

** *Slě. Orgeniova*, Pražanům v dobré paměti, vystoupila oněhdy v Karlsruhe j. h. ve Wagnerově „Zakletém Hollandanu“ v úloze „Senty“ a líbila se velice.

** Slovutný pěvec operní Th. Formes, král. pruský dvorní zpěvák, zemřel dne 15. října b. r. v Endenichu (u Bonnu) v ústavu pro choromyslné.

** Ve dvorní opeře ve Vídni připraveny budou pro nastávající právě sezonu především opery: Gluckova „Ifigenie v Aulidě“, a Goldmarkova „Královna ze Sáby“.

** Jak praveno (viz dopis z Petrohradu v č. 43.), opustil slovutný čelista Davidov místo své u carské vládké opery. Zbývá dodati, že učinil to proto, aby přijal nabídnuté mu místo správního direktora u jisté železničné společnosti na Rusi. Profesorem na konservatoři ale pan Davidov přece zůstane.

** Chvalně známý německý skladatel v oboru hudby vokální P. Cornelius zemřel v Mohuči dne 26. října.

** V Darmstadtě bude se v nejbližší přístích dnech provozovati Verdiho „Aida“. Náklad na úpravu scénickou páčí se prý as na 12.000 zl.

** Ruský skladatel *Musorgskij* pracuje na nové zpěvohře „Chovanščina“.

stejně, nyní mnohý tanečník a mnohá tanečnice musí se dívat na taneční pořádek, aby věděli, zdali hudebníci hrajou polku neb mazurku, kvapík neb valčík.

My žijeme v tempu ještě jednou tak rychlém, nežli se žilo v století 18., my jsme v něm postoupili právě tak jako v ladění, a proto hrajeme též vše ještě jednou tak rychle. Jindy bylo nejoblíbenější andante, commodo, commodamente, nyní však žijeme allegro, allegro di molto, vivace, presto, prestissimo furioso. Jindy zvláště Francouzům se líbil trylek pomalu provedený, nyní, kdyby některá zpěvačka s takovým trylkem se objevila, stane se ubohou obětí kritiky, a právě tak naopak.

Že společnost před sto lety byla bezstarostnou, pohodlnou, proto nemohla snésti bolné adagio v koncertě, velkému, rozmazlenému publiku znělo náramně fádne, mělo účinek asi takový, jaký má nyní fuga na širší obecnstvo. Tempo muselo býti pohodlné jako obecnstvo samo, ale nic více a nic méně. Byl-li někdo takovým odvážlivcem, že se osmělil

** *Edv. Nápravník*, carský kapelník v Petrohradě, složil v letošní době letní novou symfonickou skladbu „Démon“ a smyčcové kvarteto.

** Pianista *Josef Věňavský* přibyl do Petrohradu, kdež hodlá uspořádati několik koncertů.

** *Ant. G. Rubinstein* odjede co nejdříve do Paříže, kde mu nabízeno libreto k velké opeře „Nero“, kteráž provozována býti má ve „velké opeře“. V poslední době složil tři nové skladby: IV. symfonii, V. koncert pro klavír a koncertní skladbu pro čello. Nová jeho zpěvohra „Makabejci“ dle doslechu provozována býti má během tohoto neb příštího měsíce v Berlíně.

** *Z Petrohradu*. První kvartetní produkce carské jednoty hudební odbývána byla dne 29. října b. r. v sále konservatoře. Provozovány byly: kvarteto do B-dur od Goldmarka, kvartet do H-mol (s klavírem) od Mendelssohna a kvartet do B-dur op. 130 od Beethovena. — V II. provedeno poprvé nové smyčcové kvarteto Čajkovského (do F-dur) s úspěchem výborným.

** *Na konservatoř v Petrohradě* přihlásilo se letošního roku mnoho nových žáků a žákyň. Nemalé udivení způsobil malý 13letý hoch, který přišel pěšky do Petrohradu ze Smolenské gubernie, tajně z domova svého odešel. Ustrojil sobě sám housle, na nichž dosti dobře hrál. Při přijímací zkoušce vedl si velmi neohroženě a osvědčil značné hudební nadání.

** *V Kronštatě* v brzkou otevřeno bude nové divadlo ruské za ředitelství p. Rapaporta.

** Ku stavbě nového městského divadla ruského v Oděse šelo se 160 plánů a sice z Ruska 32, z Francie 27, z Rakouska 16, z Německa 14, ze Švýcarska 6, z Anglie 4, z Turecka 4, ze Švedska 3, z Čech 2 a ze Španěl 52.

** *V Kazani* zahájena ruská představení operní *Glinkovu* zpěvohrou „Žizň za carja.“

** Slovatná kontraltistka paní *Laurovská* mešká nyní v Charkově, kdež hodlá vystoupiti v několika koncertech.

** *Z Moskvy* dochází nás bolestná zvěst, že nadaný náš rodák, *Jan Šrámek*, kapelník carského divadla, náhle dne 22. m. m. skonal. Byl oddaný hudebnímu umění s tělem a duší a zůstavil po sobě hojný počet skladeb, svědčících o nevšední pílí i nadání velevzácném. Narodil se r. 1814 v Praze a studoval dle ustanovení theologii. Více však než theologie vábila jej „ars musica“, pročež brzo opustiv seminář, vstoupil do pražské konservatoře a obral si housle, zpěv, theorii, jakož i esthetiku a dějiny hudební za hlavní předměty svého studia. Z počátku vystoupil několikrát co zpěvák s úspěchem slušným, načež koncertoval po Německu co houslista se skvělým zdarem. S pílí a láskou ještě větší obrátil se ke komponování a několik jeho zpěvoher provozovány byly v Německu s úspěchem. Stal se později také kapelníkem zvláštní společnosti operní, kterouž si sestavil a s kterouž se skvělým zdarem vystoupil v Paříži, Londýně, Mohuči, Frankobrodě a jiných městech kontinentálních. V ten čas rozšířena byla zvěst o dirigentském jeho nadání již tak daleko, že po odchodu Rich. Wagnera z Rigy byl co kapelník povolán k tamějšímu divadlu, u něhož několik let velmi blahodárně působil, načež povolán byl co první kapelník k carskému divadlu do Moskvy, kteréžto místo zastával až do svého skonání s zřídkou svědomitostí a horlivostí. Čest a sláva budiž jeho památce!

** *Z Paříže*. Jak hluboký hněv posud v srdcích Francouzů proti všemu, co německým sluje a Němcem jest, panuje, toho podává nejnověji doklad pařížský „Figaro“. Týž list oznámil totiž, že známá německá pěvkyně *Luccova* vystoupí ve velké opeře pařížské, druhý den však obdržel následující „zasláno“: „Pane redaktore! Snad jste ještě nezapoměl, že paní

hrozný ten čin vykonati — k tomu ale patřil notný kus smělosti — a zahrál-li nějaké adagio v koncertě, musel býti tak „galantním“ a každou notičku svému friseurskému umění podríditi, musel ji okadeřiti, musel jí, jak praví Quantz, „caressovati“. Tolik jest jisto, že první polovice předešlého století neměla uši pro ženské sentimentální adagio, Bachova a Haendlova adagia jsou ještě rodu mužského. Najednou však obrátilo hudební naladění list, učinilo z adagia-muže adagio-ženu a všechny krásné dušinky se rozplývaly v tichém pohnutí. Bylať to doba „weltschmerzu“, doba Werthera a vzdychavého po Theresse Siegwarta. *)

*) „V Siegwartu“ jedná jedno místo velmi drasticky a charakteristicky o účinku tehdejšího adagia. Siegwart totiž a soudruh jeho hrajou jednoho krásného večera adagio na housle od Schwindla: „und nun spielten sie so schmelzend, so bebend, so wimmernd, dass ihre Seelen weich wie Wachs wurden. Sie legten ihre Violinen nieder, sahen einander an mit Thränen in den Augen, sagten nichts als „vortrefflich“ — und legten sich zu Bette.“

Nejjasnější však jeví se rozličnost hudebního ucha v proměnách pravidel harmonických. Že někde naši předkové slyšeli překvapující harmonické obraty, kdežto nám místa ta zdají se trivialními, tomu není se co diviti, podivuhodnější jest, že uchu některá harmonická spojení znějí falešně, nerozumně, která jindy krásně a přirozeně zněla. Z toho patrno, že se určitá nezvratná pravidla v harmonii nedají stanoviti pro všechny časy, a že pravda jest, že „vše jest dovoleno, jen když se to odůvodniti dá“, když jest to přirozené, z nutnosti vyplývající, nikoliv však za vlasy přitažené. Taková theorie se ovšem nyní mnohým pánům nelíbí, a sice takovým, kteří nepostihnouše ducha času, a tudíž ducha hudby, před každou tak zvanou harmonickou chybičkou „husí kůži“ dostávají, aniž by jiného důvodu měli než odvolávání-se na pravidla, která stanovil nějaký učitel harmonie z dávných dob.

Dle V. H. Riehla

Rudolf Augenthaler.

Pavlna Luccova se ve válce slovem i skutkem osvědčila býti nejzarytější nepřítelkyní Francie. Jest to věru smutné, že ředitel naší opery mohl engažovati berlínskou zpěvačku, a pařížské obecenstvo jí bezpochyby připraví zasloužené přivítání, odváží-li se před ním vystoupiti.“ Následkem toho si to Luccová bezpochyby rozmyslí, má-li odjetí do Paříže. Rozumí se samo sebou, že německé listy proto vši rozvahy pozbyly a Francouze všemi možnými tituly obmýšlejí.

** *Ze Sonderhausenu.* (Přev. dop.) Pokračuje ve zprávách svých o činnosti naší dvorní kapely, zmíniti se musím, že ve 14. Loh-koncertu se konečně jeden z našich veteránů, koncertní mistr Uhlrich, odhodlal vystoupiti co solista. Vyvolil jednu z nejnovějších, byť i méně šťastných skladeb koncertních v a-mol od Reinholda Beckra. Pakli ta skladba nepropadla, tož je to pouze zásluhou p. solisty, který důkladným a správným provedením hleděl vkouzlit v koncert tento krásy, kterých tento poslední naprosto postrádá. Arciť minula již doba květu jak techniky, tak i lehkosti a elegance přednesu u p. Uhlricha, nicméně dovedl sobě zasloužilý hudebník tento získati vděčnou uznalost obecenstva, což tím více na váhu padá, an není jediný z houslistů, kteří zde co miláckové obecenstva koncertního žijou. Suita op. 101. (Introdukce a fuga, menuett, Adagietto, Scherzo a pochod) od Raffa vzdor svým krásám, jichž pohříchu u posledních skladeb tohoto maestra postrádati naučení jsme, nebyla v stavu obecenstvo rozehráti. Před tím provedeny známé skladby a sice: 1. Overture k „Egmontu“ od Beethovena. 2. a) Tanec bludiček, b) Uherský pochod, c) Tanec sylphid z „Fausta“ od H. Berlioze a 3. Preludie pro orchestr od Liszta. Večer poskytnul nám následující směsici: 1. Overture, 2. Introdukce k I. jednání z Tella od Rossini-ho, 3. Kvartet pro 4 lesní rohy od Königa, 4. Pochod z „Tannhäusera“ od Wagnera. — 15. Koncert seznámil nás s neznámou zde dosud ouverturou „Elsa“ od Cherubiniho, kteráž jako všechny skladby vynikajícího kontrapunktika tohoto vyznamenává se hloubí myšlének, mistrným jich provedením polyfonním a skvělou instrumentací. Zároveň objevila se z čista jasna na programu symfonie od Josefa Haydena do Es-dur a) Adagio et Allegro spirito, b) Andante, c) Menuetto, d) Finale, což málo kdy zde slycháváme, jsouce zahrnuti Lisztem a Wagnerem. V druhém oddělení vystoupil opětně co solista p. Seitz z Gothy s koncertem do e-moll od Spohra. Co mám říci o výkonu pána tohoto? Opakuji to samé, co jsem při prvním jeho vystoupení zde v průběhu letošní sesony pravil: p. Seitz učinil za poslední doby utěšených pokroků, nicméně není dostatečně schopen hráti Spohrová díla. Zde není jen technické spůsobivosti zapotřebí — ale i duch musí stejně vyvinut býti. Co nedostížený mistr Spohrový muzy zůstane přece jen Lauterbach, který spojuje všechny vlastnosti, jichž ku Spohrově manýře zapotřebí jest. Pan Seitz nejlépe tlumočí koncerty novějšího genu jako jsou: Raffův, Hegarův a jiných

vice. Nicméně hrál všechny věty čistě a s klidným tónem. Koncert odpolední ukončila zamilovaná symfonie pisatele řádků těchto — Beethovena originelní 5. do C-moll. Večer překvapil nás: 1. Overturou „Andorra“ od Halevy-ho. 2. Andantem od Rubinsteina. 3. Entracty od Störa. (Tentokráte ukončeny přednášky velezajímavých výtvorů genialního Lipčana toho.) 4. Německým pochodem vítězným od Reinecke-ho a 5. ouverturou od Chelarda k „Macbethu.“ 16. koncert zahrnoval skorem celou epochu novějších hvězd na obzoru komposice. Započato skladbou „In memoriam“ a fugou s chorálem od Reinecke-ho. Vše zde jest nashromážděno: kontrapunktické kombinace, efekty orchestru, různé dis- a konsonance, nicméně to nejhlavnější schází — originalita themat a jich významnost. Za to tím více líbila se elegie pro čello s orchestrem od Reblinga, přednešená s mistrným vkusem od našeho prvního solisty na nástroji tomto, p. Monhaupta staršího. Uherský pochod od Šuberta-Liszta nalezl svých zbožňovatelů jakož i protivníků. První oddělení vyčerpáno ouverturou k Shakespearově dramatu „Bouře“ od Vierlinga, učiněnou to pableskem slohu Lindpaintnera a jeho doby. Na to vystoupil p. Laska s dvěmi vlastními skladbami pro kontrabas. Především budiž řečeno, že p. Laska hrál skladby ty výtečně a opětně statně uhájil čest nástroje toho v oboru solové hry. Co se skladeb a jich ceny dotýče, jest především 1. romance (tento název udělen jim od jich tvůrce vzdor tomu, že spíše by zasloužily název: Písňe) velmi účinná a v přísné vzdálenosti od všech harmonických a rytmických novot držaná. Druhá vyniká nad první rozvláčností, což by se snadno odstraniti dalo důkladnými škrty. Na každý pád jest to chvalitebný úkaz v oboru literatury pro solový bas, an jak známo málo kloudného pro tento nástroj existuje. (Ony dvě romance vyjdou tiskem u Kahnta v Lipsku.) Spolu provedena Šumana 4. symfonie v D-moll. Večer provedeny následující skladby: 1. Overture od Wicka (člena naší kapely), 2. Večerní píseň od Schumana, 3. Ave Maria od Schuberta-Luxe, 4. Slavnostní pochod od Liszta a 5. Overture „Nocleh v Granadě“ od Kreutzera. Budoucně o naší hudební slavnosti k počtě Beethovena. — Během sesony letošní utrpěla kapela zdejší citelných ztrát. Odešli totiž pánové: flétista Rudl (naš krajan Čech), houslista (první hráč u 2hých houslí) p. Reinboth a čellista p. Seeber. Pro místo prvního hráče u druhých houslí engažován náš krajan p. Cibulka, absol. žák pr. konservatoře. M.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* „Sboření Jericha“ čili „Gratulace u pana Icika Šmuela Leona Jajtelesa, barona z Méroresů“, komická scéna pro mužské hlasy s průvodem piana od Václava Mazánka vyjde v příštích dnech tiskem a nákladem firmy Em. Starý a spol. Pp. pořadatelům zábav Silvestrových bude

zajisté tato velmi humoristická a v lehkém slohu psaná scéna co novinka ku veselým produkcím velevítanou.

* *Ve prospěch onemocnělého skladatele Förchtgotta-Tovačovského* uspořádá „Hlahol“ pražský dne 14. t. m. zábavu pěveckou ve spojení s hudbou. K témuž šlechtnému účeli pořádají též mnozí z činnějších spolků zpěvácckých jak v Praze tak i po venkově zábavy. K těmto náleží „zpěváccký spolek pražských typografů“ (koncert v neděli dne 22. t. m.) a mužský zpěváccký spolek „Záboj“ v Pelhřimově. Vlastenecký skladatel, jenž si o povznesení zpěvu slovanského tak velkých zásluh získal, jenž zejména zpěvácckým spolkům českoslovanským svými skladbami v tak velké míře se zavděčil, nebude bohdá od četných ctitelů svých po širých vlastech českoslovanských opuštěn v hodině života svého klopotného nejtěžší!

* V posledním sezení družstva divadelního jmenován byl p. J. Mayr ředitelem kr. z. českého divadla i odevzdáno tudíž do jeho rukou veškeré artistické a ekonomické řízení divadla. Zdržující se všeho úsudku, chceme vyčkati, jakých prospěchů přinese zejména naší opeře tato změna.

* Skladatel Z. Fibich pilně pracuje na nové své zpěvohře „Bláník“, k nížto mu, jak známo, napsala libreto velmi zajímavé sl. Eliška Krásnohorská.

* *Jednota „Filharmonia“* hodlá uspořádati v nastávající sezoně koncertní čtyry koncerty, jichžto programy následovně jsou ustanoveny: 15. listopadu 1874: I. Overture ku Calderonově „Dame Kobold“ slož. Reinecke. II. Fantazie pro orchestr od Rémyho (dra. Vil. Mayera). III. Uherská rhapsodie od Liszta. IV. „Symfonie fantastique“ od Berlioze. 6. prosince 1874: I. Overture k „Hamletu“ od Gadeho. II. Pochody Fr. Šuberta, uspoř. Fr. Lisztem. III. Kvarteto od Haydna. IV. Symfonie od Hillera. 28. února 1875: I. „Římský karneval“ od Berlioze. II. Orkestrální fantazie od Skuherského. III. Symfonická báseň od Smetany. 14. března 1875: I. Overture od Kittla. II. Overture od Aberta. III. Symfonie od Haydna.

* *Účinkující členové „Umělecké besedy“* (bývalý „kruh mladých hudebníků“) uspořádali v pátek dne 30. října v místnostech „Uměl. besedy“ zábavu týdenní s programem velmi zajímavým. Sluší především vytknouti snahu chvalitebnou, že přivádějí tu členové sami před forum soudnosti kolegů svých jmenovitě svoje skladby vlastní. Tak slyšeli jsme v poslední zábavě večerní píseň p. Holého („Nic nejsem.“), již pan Černý přednesl, a páně Hartlovu píseň pro bas: „Tak tiše hřbitov leží“ (přednesl p. Procházka), skladby to opravdu zdařilé, jež by vždy i před obecenstvem širším se ctí obstáti dovedly. P. Holý přednesl 2 polonézy a 3 mazurky Chopinovy se svědomitostí, jakáž o bedlivém studiu mistra Chopina svědčí, a pánové Knittl a Klečka, oba pianisté dovední, velmi

zdařile provedli roztomilou serenadu Brahmsovu op. 16 (uspořádanou pro klavír na čtyry ruce), vyniknuvše jmenovitě přednesem výtečně nuancovaným. Konečně p. Markus, koncertní mistr král. zem. divadla, citu- i vzletuplnou interpretací objemného a velmi účinného koncertu Maxe Brucha osvědčil se co houslista jakosti nevšední. Upozorňujeme jmenovitě mladší naše hudebníky, aby všímali si produkcí těchto, v nichž se jim tak ušlechtilé zábavy dostává.

* V den před všemi svatými objevilo se na rozích oznámení koncertu dobročinného, jehožto program vypadal jako potupa v hudebním světě proslulé Praze veřejně v tvář metená. Mluví-li se o koncertu dobročinném, tu se již obyčejně jedno oko zavře a druhé přimhouří, však co máme říci, když orchestr po hostincích se produkující (na programech stálo „divadelní“!) se neostýchá koncert zahájití ouverturou „Pique-Dame“ od Suppého, a aby večer nebyl lepším dne, k závěrku provéstí jakousi — *horribile dictu* — „Gallmayer“ - ouverturu! Tak daleko to již došlo v hudební Praze? — Čestnou výminku činil pan Jiránek, který přednášel dle programu čísla na pianě ceny skutečně umělecké, diviti se však musíme, jak mladistvý, nadaný tento umělec odhodlati se mohl, dáti poctivé své jméno umělecké k takovému programu! Případ tento nechť slouží umělcům našim vůbec za výstrahu.

* *Z Jindřichova Hradce.* (Pův. dop.) Následkem pronešené u nás myšlenky o soustředění spolků našich a u pokročilejšího obyvatelstva s radostí přijaté vyjednává výbor mužského pěveckého spolku „Černín“ s výborem dívčího pěveckého spolku „Slávy dcera“ o spojení obou jednot v jeden smíšený sbor. Doufáme, že vyjednávání to se nemine účinku, posloužilo by se tím velice umění, budou-li moci oba spolky spojenými silami díla většího objemu a vyšší ceny umělecké společně prováděti. Kéž by také náš statečný hudební spolek si toho povšimnul a alespoň v jakýsi užší styk s oběma jmenovanými spolky vstoupil, těšiti by se mohlo pak naše město zajisté z produkcí zdařilejších i velkolepějších než kdy před tím.

* *Z Brna.* (Pův. dop.) Dne 6. září podnikla řemeslnická beseda „Svatopluk“ celodenní výlet do Šlapanic u Brna, jenž co do výsledku hudebního výborně se vydařil. Ráno zpíval sbor vokální mši, odpůldne zařízena jest zahrádní zábava a večer následovala koncertní beseda, při které dosavadní sbormistr p. Lev Janáček před svým odchodem do Prahy sbory naposledy řídil. Zejména večerní produkce zanechala dojem co nejpříjemnější; provedení sborů (mezi nimi zvláště Křižkovského „Odvěděního prosba“) bylo bezúhonné a prochnuté milou jarostí a čilostí, které svědčily zřejmě o výborné shodě, panující mezi sbormistrem a zpěváky. Též spoluúčinkující cellista, pan Mráček, člen divadelního orchestru v Brně, zavděčil se četnému aani-

movanému obecenstvu přednešením dvou čísel, osvědčiv opět chvalnou pověst, které co čellista požívá. Tentýž spolek odbýval dne 18. října t. r. mimořádnou valnou hromadu, ve které jmenování jsou p. Lev Janáček, bývalý sbormistr spolku a p. Josef Lev, člen české opery v Praze, za nevšední zásluhy, které sobě o spolek získali, jednohlasně čestnými členy. Diplomy budou jim co nejdříve zaslány. Odchodem Lva Janáčka utrpí „Svatopluk“ nemalou ztrátu; můžeme směle tvrditi, že povznesl sbor jím řízený na velmi pozoruhodný stupeň umělecký. — Nástupcem jeho jmenován pan Musil, t. č. varhaník při stoličném chrámě zdejším. V měsíci říjnu následovaly krátce po sobě koncert zdejšího spolku „Männerengesangsverein“, koncert slovné houslistky a rodačky Brněnské Vilemíny Norman-Nerudové a její sestry Olgy, o němž Vám zpráva již podána byla, a 26. t. m. zábava, uspořádaná pěveckým odborem akademického spolku techniků Brněnských „Zora.“ V poslednějším za spoluúčinkování dívčí jednoty „Vesna“ přednešeny též dva sbory smíšené, z nichž sbor venkovánů z 1. jednání Smetanovy „Prodané nevěsty“ se líbil tak velice, že musel býti opakován. Co solisté vystoupili, pan Musil na pianě co improvizátor, pan Sklenář na fagott (s úspěchem výborným), pan Háek na lesní roh (s úspěchem neméně slušným) a pí. Navrátilová, člen meškající zde divadelní společnosti paní Elišky Zöllnerové, jež nevelkým, ale příjemným, dosti vysokým a zaokrouhleným hlasem přednesla a k plné platnosti přivedla velkou arii „Agathy“ ze „Střelce kouzelníka.“ Při této příležitosti jest se mi zmíniti, že právě řečená divadelní společnost provedla zde v sále besedního domu již několik operetek, na které vynaloženo v každém ohledu tolik péle a snahy, že můžeme býti s tímto prvním pokusem české operety v Brně velmi spokojeni. Jmenovitě opereta Suppé-ova „Žádný muž a tolik děvčat“ vydařila se jak náleží a naplnila již několikrát velký sál v besedním domě obecenstvem. Pi. Navrátilová jest ovšem nejhlavnější a to velmi vydatnou podporou řečené společnosti, jejíž výkony i na dále pozorně sledovati a o nichž Vám zprávy zasílati budeme. — Ku konci konstatuji s velkým uspokojením, že zdejší jednoty „Beseda Brněnská“, „Svatopluk“ a „Zora“ konají právě pilné porady za účelem pořádání společných koncertů. Jak nám sděleno, dospěly porady tyto již tak daleko, že již v nastávajícím jaře těšiti se můžeme na první takovou společnou produkci, k nížto mimo orchestr též vynikající umělci cizí mají býti získáni.

D. J.

S m ě s.

Myšlenky o hudbě.

Výroky slavných skladatelů a spisovatelů o hudbě,

sebrala La Mara.

Živlové hudby.

Různé tvary hudební.

d) Hudební drama — součinnost všech sesterských umění.

(Pokračování.)

Nežli přikročím k práci, hledím především zapomenouti, že jsem hudebníkem. Zapomínám sama sebe, bych měl před očima pouze osoby své. Opácné jednání jest v každém umění na újmu. Básník, nechtěje vlastní svou bytost zapomenouti, rozbíhá se široce i dovede lecos krásného, avšak že hřeší proti přírodě, ubijí děj; malíř, chtěje překonati samu přírodu, stává se nepravdivým; herec, chtěje deklamovati, stává se chladným; skladatel, chtěje se stkvíti, vzbuzuje jen omrzlost a dlouhou chvíli.

Gluck,

ústní sděl. — A. Schmidtova biografie.

Zpěv zastupuje ve zpěvohře deklamaci.

Tentýž tamtéž.

Nezbytné vlastnosti zpěvohry, kteráž nazvána býti má klasickou, jsou ryzí sloh, charakteristické líčení osob a rozumné vypočtení délky a stručnosti skladby, hledíc k dotyčné scéně.

L. Spohr. autobiografie I.

Porovnal bych činohru vedle zpěvohry s kresbou vedle obrazu. Zpěvem dostane se básni teprv koloritu a jenom pomocí tohoto ve spojení s harmonií líčiti lze nevyslovné, pouze tušené záchvěvy duševní, kteréž mluva ledva naznačiti může.

Tentýž, autobiografie II.

(Pokračování.)

Provolání.

Kdo za minulé patnáctiletí sledoval jen poněkud bedlivě cesty, kterými se národní život českoslovanský vyvíjel, až k nynější, dříve ani netušeně síle dospěl: ten shledá, že k tomuto cíli přičiňovali se v první řadě s velkým úspěchem spolkové zpěváctví.

Kdožby nepřipomínal sobě s vděčností mužův, kteří v době národních slavností stáli v čele pěveckých jednot? Kdoby nevzdával zvláštní díky oněm z nich, kteří, nadání a prochvěni jsouce duchem

básnickým a uměleckým, stále nové skladby produkovali, pracující jimi jednak k rozkvětu hudební literatury, nedadouce na druhé straně ustáti čilému proudu národního ruchu.

Mezi umělci a obětavci těmito vydobyl sobě místa ne posledního na slovo vzatý náš Arnošt Förchtgott Tovačovský, tvůrce přečetných, částečně již znárodnělých sborů a písní.

Bohužel, že tento velenadaný umělec, který službě národní mnoho práce a času — arci vždy s ochotou — věnoval, byť se byl tím v materiálním prospěchu svém i zkracoval, že častou, téměř opakující se těžkou chorobou nejen mnoho bolestí zakusil a zakouší, nýbrž jí také málomocným se stává, aby sobě dostatečných potřeb vezdejších opatřil.

Býval-li los tohoto skladatele v dřívějších letech již dosti trpký — (osud to básníkům a umělcům ne neobyčejný) — jest kalich jeho nynějšího utrpení již přeplněn!

Pracovav ještě v srpnu navzdor chorému tělu v povinnostech národních, uvržen jest hned po Přerovské slavnosti, odhalení pomníku Komenského 22.—24. srpna t. r., na lože bolestné, z něhož za mnoho měsícův nevstane, maje dle výroku nej-přednějších lékařských kapacit vídeňských přetrpěnu sotva pětinu doby, po kterou dle jejich náhledu těžká choroba jeho potrvá.

Slované Vídeňští považovali to vždy za svoji svatou povinnost, aby trpký osud velezasloužilého muže dle možnosti ulehčovali a činí tak i nyní. Shledávajíc však své, bez toho skrovné síly na-proti této nové ráně nelitostného osudu již slabými, obracejí se ke kruhům širším se snažnou prosbou: aby, kdož oceniti zná zásluby plodného skladatele o hudební literaturu českou, jakož i kdo oceniti dovede obětavost jeho ve službě národní, aby přičinil se dle možnosti a rychle k ulehčení smutného stavu našeho Förchtgotta-Tovačovského; by nemohla vzniknouti výčitka, že zanedbáno bylo, zachrániti před hubicím nedostatkem umělce osvědčeného, pracovníka pilného, ne tak snadno nahraditelného.

K sebrání laskavé národní podpory pro Förchtgotta-Tovačovského sestoupilo se několik jeho přátelů a ctitelů. Každý z nich rozešle po svých známých část výtisku tohoto provolání a požádá, aby zase každý z těchto rozeslal je v kruhu svých přátel.

Kdo co sebral aneb sám věnovati chce, může to poslat buď některému z podepsaných důvěrníků, který to pak hlavnímu kasírovi, panu Kalandrovi odvede, aneb může to poslat tomuto kasírovi direktně.

Každá, buď tak či onak zasláná částka kvitována bude zasílateli korespondenčním listkem po-

depsaným od hlavního kasíra a jednoho z důvěrníků.

Adresa kasírova zní:

Pan A. J. Kalandra, místopředseda „Slovanské Besedy“, Wien, Dobelhofgasse č. 9.

Na zásilkách budiž přidána poznámka: „Pro nemocného sbormistra.“

Ve Vídni, dne 15. října 1874.

Slovanská beseda ve Vídni.

Zpěvácký spolek slovanský ve Vídni.

Svým ctěným pánům odběratelům oznamujeme, že k vůli úspoře poštovních výloh vydáme obě slíbené premie k „Daliboru“ a sice „Směs z Bendlovy opery „Lejla“ a „Sbírku písní Zdenka Fibicha“ najednou během měsíce listopadu. Spolu dovolujeme si pány předplatitelé, kteří posud předplatné úplně nezapravili, upozorniti, aby tak v brzku učiniti neopomenuli, jinak by jim premie zaslány býti nemohly.

Administrace „Dalibora.“

Nejnovější hudební novinka

vydaná tiskem a nákladem firmy:

Em. Starý a spol. v Praze.

Ambrosianský chvalo zpěv:

„Te Boha chválíme“

(in falso bordone)

pro čtyřhlasý smíšený sbor střídavě s lidem v prův. varhan

složil

Josef Foerster.

(op. 32.)

Part. a hlasy I zl. 20 kr. 100 textů pro lid 70 kr.